

Верховна Рада України ; Закон від 15.09.1995 № 327/95-ВР. — Доступно з мережі Інтернет : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/327/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 10.12.2014р.). — Назва з екрана.

2. Податковий кодекс України [Текст] : офіц. текст : за станом на 1.05.2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України ; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. — Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/>. — Заголовок з екрану (дата звернення 1.05.2014 р.).

3. Бухгалтерський словник [Текст] / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 224 с.

4. Гордієнко, К.Д. Економічний тлумачний словник. Понятійна база законодавства України у сфері економіки [Текст] / К.Д.Гордієнко. – [Вид. 2-ге, перероб. і доп.]. – К. : КНТ, 2007. – 360 с.

5. Словник законодавчих і нормативних термінів: Юридичний словник І. Дахна / Авт. І.І. Дахно. – К.: Бліц-Інформ, 1998. – 352 с.

6. Внешнеэкономический словарь [Текст] / Под ред. И.П. Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 512 с.

7. Енциклопедичний словник бізнесмена: менеджмент, маркетинг, інформатика / Під заг. ред. М.І. Молдаванова. – К. : Техніка, 1993. – 856 с.

8. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / За ред. Романа Дяківа. – К.: “Міжнародна економічна фундація”, 2002. – 704 с.

УДК 658

Бігдан Інна
к.е.н, доцент
Сидорова Тамара
к.е.н, доцент
Харківський державний університет харчування і торгівлі
м. Харків

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

У статті розглянуті питання управління прибутком з точки зору змісту, завдань та етапів управлінської діяльності.

Ключові слова: *прибуток, управління, завдання управління прибутком, об'єкт управління, етапи управління.*

В сучасних економічних умовах через ускладнення процесу управління підприємством особливого значення набувають питання забезпечення результативності управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності. Досягнення позитивного (очікуваного/значного) ефекту

управлінської діяльності можливе при умовах збалансованості інтересів усіх її учасників, реалізації гнучкої фінансової політики підприємства, належної організації усіх етапів управління господарською діяльністю.

Управління є цілеспрямованою діяльністю керівництва підприємства щодо забезпечення стабільного його економічного та соціального розвитку. Це цілісна система, що охоплює різні ланки управлінської діяльності – облік, аналіз, контроль, планування, регулювання. Об'єктами управління є різні види майна та джерела його формування, господарські процеси – постачання, виробництво, реалізація, розподіл та використання отриманих доходів тощо.

Однією із складових загальної системи управління підприємством є система управління прибутком. Саме забезпечення максимізації прибутку підприємства при передбачуваному рівні фінансового ризику є найважливішим завданням фінансового менеджменту [1]. Це завдання вирішується через ефективне управління активами підприємства, залучення позикових фінансових ресурсів, вибір найбільш ефективних напрямів операційної та фінансової діяльності. Саме тут важливе місце займає вірно обрана комплексна фінансова політика, складовими якої є й амортизаційна, дивідендна, податкова політика підприємства.

Поняття «управління прибутком» є об'єктом дослідження науковців уже багато років, але й до нині його визначення є неоднозначним, що обумовлює необхідність власного розуміння цього поняття. Деякі вчені розглядають управління прибутком в широкому та вузькому розумінні [2,3]. В широкому розумінні управління прибутком полягає в максимізації прибутку, що потребує оптимальних рішень у сфері капітальних вкладень, управління структурою і вартістю капіталу, доходами і витратами, основним і оборотним капіталом. У вузькому розумінні управління прибутком полягає у збільшенні доходів підприємства, зменшенні витрат; формуванні та реалізації ефективної податкової політики; оптимальному розподілі прибутку. На наш погляд, наведені визначення змісту поняття «управління прибутком» більше відображують мету та завдання управління.

В окремих наукових виданнях з фінансового менеджменту категорія «управління» визначена як система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства й організацією обігу його коштів [1].

Вважаємо, що управління як практична діяльність є сукупністю послідовних управлінських процесів щодо планування, розробки, обґрунтування, прийняття та реалізації управлінських рішень, здійснення контролю за їх виконанням. Система ж принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень за своєю суттю є складовою механізму управління. Отже, управління прибутком є практична діяльність керівництва підприємства щодо розробки, обґрунтування та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням прибутку підприємства.

Різняться підходи вчених і до постановки завдань управління прибутком підприємства. Так, Мартиненко В.П., Климаш Н.І., Багацька К.В., Дем'яненко І.В. до основних завдань управління прибутком відносять такі:

1. Виявлення резервів збільшення прибутку за рахунок виробничої

діяльності, інвестиційних і фінансових операцій.

2. Виявлення резервів нарощування прибутку за рахунок оптимізації постійних і змінних витрат, обґрунтування облікової політики підприємства, цінової політики, податкової політики.

3. Оцінювання прибутковості виробничої і комерційної діяльності.

4. Визначення підприємницького ризику.

5. Зміцнення конкурентних позицій підприємства за рахунок підвищення ефективності розподілу і використання прибутку [2].

Данилюк М.О., Савич В.І. в якості завдань управління прибутком визначають питання формування операційного прибутку, управління витратами, формування додаткового прибутку в процесі залучення зовнішнього капіталу, управління механізмом розподілу прибутку [4].

На нашу думку, виявлення резервів збільшення прибутку, оцінювання прибутковості діяльності – це завдання аналізу формування прибутку, який є складовою процесу управління. Узагальнюючи наведені вище підходи та використовуючи напрацювання вітчизняних вчених, вважаємо логічним сформулювати завдання управління прибутком в такій послідовності:

- формування достатнього обсягу прибутку, що забезпечить належні темпи економічного та соціального розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу прибутку за видами діяльності та напрямками використання;
- забезпечення умов досягнення максимальної величини прибутку;
- забезпечення мінімізації фінансових ризиків;
- забезпечення контролю за оптимальним співвідношенням витрат.

Формування достатнього обсягу прибутку, що забезпечить належні темпи економічного та соціального розвитку підприємства, реалізується шляхом визначення потреби в фінансуванні необоротних і оборотних активів, здійснення соціальних заходів відповідно до колективного договору, виплати дивідендів тощо.

Оптимізація розподілу прибутку за видами діяльності та напрямками використання забезпечується відповідно до цілей та завдань розвитку підприємства, фінансової політики, протоколів зборів акціонерів з урахуванням окремих факторів, що погоджують процес розподілу прибутку з поточною і майбутньою господарською діяльністю конкретного підприємства.

Забезпечення умов досягнення максимальної величини прибутку можливе на стадії його формування за умови ефективного управління активами, вибору найбільш ефективних напрямів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, реалізації ефективної амортизаційної, дивідендної політики, оптимізації співвідношення постійних і змінних витрат, застосування механізмів операційного та фінансового важелів.

Забезпечення мінімізації фінансових ризиків при прагненні підприємства до максимальної величини прибутку передбачає здійснення контролю за допустимою межею фінансового ризику, всебічну оцінку ймовірності настання окремих ризикових подій (зменшення обсягів реалізації продукції, зростання витрат, потенційні збитки), ідентифікацію факторів ризику (інфляція, погіршення стану кон'юнктури ринку), профілактику і уникнення окремих

фінансових ризиків.

Забезпечення контролю за оптимальним співвідношенням витрат передбачає перевірку виконання та реалізації всіх управлінських рішень щодо формування величини постійних та змінних витрат, підтримки їх співвідношення, яке забезпечує приріст прибутку від операційної діяльності.

Управління прибутком здійснюється послідовно і передбачає певні етапи, де вирішуються конкретні завдання управління.

Вивчення наявної літератури виявило відсутність чіткого формування етапів управління прибутком. Так, в навчальному посібнику «Фінансовий менеджмент» Бланка І.О. визначені лише етапи управління капіталом [1]. В інших навчальних виданнях [2,3,4] описуються порядок формування та розподілу прибутку, чинники, що впливають на цей процес.

Окремі етапи управління дивідендною політикою визначено у навчальному посібнику з фінансового менеджменту Кірейцевим Г.Г. [5].

На наш погляд, доцільно виділити такі етапи управління прибутком:

- аналіз формування та використання прибутку підприємства;
- дослідження факторів, що впливають на формування прибутку підприємства;
- обґрунтування типу політики управління прибутком підприємства;
- вибір напрямків та методів максимізації прибутку підприємства, що забезпечують реалізацію обраної фінансової політики;
- планування прибутку в розрізі видів діяльності та окремих господарських операцій;
- контроль за оптимальним співвідношенням витрат, рівнем фінансових ризиків.

На завершення можна зазначити, що чітке розуміння сутності і змістовності основних складових системи управління прибутком безпосередньо впливає на результати управлінської діяльності.

Список використаних джерел

1. Бланк, І.О. Фінансовий менеджмент [Текст] : навчальний посібник. – К. : Ельга, 2008. – С. 11-17, 377-350.
2. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] ; за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – С. 104-117.
3. Шелудько, В.М. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник. – К. : Знання, 2006. – С. 113-117.
4. Данилюк, М.О. Фінансовий менеджмент [Текст] : Навчальний посібник / М.О. Данилюк, В.І. Савич. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – С. 38-56.
5. Фінансовий менеджмент : Навчальний посібник / за ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ : «Центр навчальної літератури», 2004. – С. 177-188.

